

På ledarplats i Dagens Nyheter skrev Eva Moberg den 18/5 en krönika kallad "Övertro på vetenskapen". Nils Edelman skrev ett genmäle till DN, som vägrade ta in det av utrymmesskäl. Genmälet återges i stället här, något förkortat.

Eva Moberg på villospår

I Dagens Nyheter av den 18/5 angriper Eva Moberg Föreningen Vetenskap och Folkbildning i sin artikel "Övertro på vetenskapen". Det må hon göra. Tyvärr är Eva Mobergs tankar och begrepp så diffusa att det är svårt att få en klar bild av vad hon menar. Det är att slå in öppna dörrar att påpeka att man inte kan ställa samma krav på humanistisk forskning som på naturvetenskaplig. I engelskan skiljer man mellan "science", naturvetenskap, och "art", humaniora.

Det är alldeles riktigt som Eva Moberg påstår att alla inte kan kontrollera vetenskapliga påståenden. Men hennes första exempel, att jorden är rund, kan vem som helst konstatera om hon sätter sig på en strand. En roddbåt syns inte på ett par kilometers avstånd, men väl personerna i båten. Om man reser sig upp ser man även båten som dolt bakom den krökta vattenytan. Likaså ser man vid en månförmörkelse att jordens skugga är rund.

Mystik

Det verkar som om Eva Moberg sätter likhetstecken mellan mystiken och parapsykologin. Mystikern får genom sin meditation inre upplevelser som helt faller utanför naturvetenskapernas

gränser, på samma sätt som konst- och musikupplevelser gör.

Parapsykologin däremot studerar företeelser såsom tankeöverföring eller förmågan att med tankens hjälp sväva i luften eller böja metaller - med andra ord sådant som kommer in på naturvetenskapernas område.

Samma krav

Dessa saker kan och bör kontrolleras, för om de vore verkliga skulle de revolutionera naturvetenskaperna. Dessutom har man försökt få parapsykologin erkänd som en naturvetenskap. I så fall får den finna sig i att det ställs samma krav på den som på naturvetenskaperna. Var gång paranormala förmågor ställts på prov under kontrollerade förhållanden har förmågan svikit eller avslöjats som bedrägeri eller omedvetet självbedrägeri.

Det mest nedgörande beviset på parapsykologernas naivitet är "Project Alpha". Trollkonstnären James Randi sände två unga med hjälp till en parapsykologisk institution, där ynglingarna i tre år lurade forskarna att tro att de besatt övernaturliga psykiska krafter. Det är att märka att Randi på förhand varnat försöksledaren för fusk och gett råd om hur fusk kunde förhindras. Inga av hans råd följdes.

Världen vill bedragas.

Randi har även utlyst ett pris på 10 000 dollar för den som kan uppvisa någon paranormal förmåga, men ännu har ingen erövrat priset.

Darwins finkar

Eva Moberg kritiserar också darwinismen för "...att Darwin inte har lyckats förklara uppkomsten av nya arter, bara variationen inom arterna". Denna var välkänd före Darwin av alla som höll på med husdjursavel; tänk bara på hundraserna. Darwins finkar på Galapagosöarna tycks Eva Moberg sammanföra till en enda art.

Det har gått över 125 år sedan Darwin publicerade sin teori. Sedan dess har denna kompletterats och utvecklats, och fortsättningsvis diskuteras olika modeller för artbildningen. Att angripa den nuvarande utvecklingsläran med kritik av Darwin är som att kritisera jetplan för bristerna hos bröderna Wrights första flygmaskin. Det enda som talar för en skapelse av djur är när en trollkonstnär drar kani- ner ur en tom hatt.

Eva Moberg drar också fram Broads och Wades bok "Sanningens dödgrävare" om fusk i vetenskapen. Jag är den förste att beklaga och fördöma fusk i vetenskapen, men tyvärr söker sig skojare till områden där de kan vinna pengar eller ära. Oftast gäller bedrägerierna mindre saker där risken för upptäckt är liten; större, revolutionerande upptäckter blir i allmänhet nog kontrollerade innan de accepteras inom vetenskapen. (Det bör räknas vetenskapen till förtjänst att det var en vetenskapsman som avslöjade Fermentadoktorn.)

Sväljer kameler

Eva Moberg medger slutligen att hon gillar hederlig naturvetenskap. Den större delen av naturvetenskapen är också hederlig,

medan parapsykologin och med denna besläktade pseudovetenskaper som sysslar med slagruta, bordsdans mm hittills visat sig bygga på fusk eller självbedrägeri. Eva Moberg silar mygg och sväljer kameler.

I den mån parapsykologin och övriga pseudovetenskaper tas på allvar uppfostrar de människorna till ett flummigt och okritiskt tänkande. Nazisterna omhuldade allehanda pseudovetenskaper, bl a en arisk antropologi, med kända följder för judar och andra "icke-ari-er". De trodde även så starkt på att jorden är ihålig och att vi bor på klotets insida att de skickade en grupp officerare till Rügen för att fotografera den engelska flottan på Nordsjön genom att rikta kamerorna snett uppåt. Det här är kanske något för Eva Moberg, så hon slipper tro på auktoriteter som påstår att vi bor på klotets utsida.

Två miljarder dollar

Så länge pseudovetenskaperna används som sällskapslek eller underhållning - då kallas de trollkonster - så är det bra. Men när amerikanerna kastar uppskattningsvis två miljarder dollar på astrologi så kan det knappast vara fråga om underhållning längre; så rolig är inte astrologin. Ännu mer betänksam blir man när man läser att amerikanska firmor anlitar astrologer när man anställer folk.

För att Eva Moberg ska förstå mig, sin kritiker, så kan hon fråga någon astrolog om mina egenskaper. Jag är född enligt siderisk astrologi i Skorpionens tecken, enligt tropisk astrologi i Skyttens tecken - i vilket tecken jag är född enligt österländsk astrologi vet jag inte - men egentligen var solen i Ormbärarens stjärnbild när jag föddes fredagen den trettonde, i trettonde timmen, i nådens år 1918 i Helsingfors.

Nils Edelman